

Слідова картина як елемент криміналістичної характеристики крадіжки культурних цінностей із культової споруди

Юрій Михайлович Гусєв

Кафедра «Право та економіко-фінансова безпека» Приватного вищого навчального закладу «Академія рекреаційних технологій і права», м. Луцьк, Україна

ORCID 0009-0003-1047-1842

Для цитування цієї статті:

Гусєв Юрій Михайлович. Слідова картина як елемент криміналістичної характеристики крадіжки культурних цінностей із культової споруди. *International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy*. Vol. 3, No. 5, 2024, pp. 1-9. doi: 10.46299/j.isjpp.20240305.01.

Надійшла до редакції: 08 вересня 2024 р.; **Схвалено:** 30 вересня 2024 р.;

Опубліковано: 01 жовтня 2024 р.

Анотація: З'ясовано, що складовою криміналістичної характеристики крадіжок культурних цінностей із культових споруд є криміналістично значущі відомості про слідову картину та її зв'язки з іншими елементами такої характеристики. Типова слідова картина, як елемент криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень розглядається як зібране поняття, яке обіймає собою опис окремих ознак правопорушення, на момент його вчинення. Основними складовими слідової картини аналізованого у статті кримінального правопорушення визначені: матеріальні сліди та ідеальні сліди-відображення. Саме інформація про ці ознаки (видимі і невидимі), прогнозовані, які утворилися в момент правопорушення, може вказувати на розташування та види схованок, на деяку іншу криміналістично значущу інформацію важливу для розкриття і розслідування крадіжок культурних цінностей із культових споруд. Виокремлені та проаналізовані фактори, які визначають особливості криміналістичної характеристики крадіжок культурних цінностей із культових споруд, що розташовані у сільській місцевості: розосередженість сільського розселення; значну віддаленість сільського поселення від районних та обласних центрів, місць дислокації основних сил та засобів правоохоронних органів; погіршені дорожні умови та неналежні транспортні сполучення між населеними пунктами тощо. Констатовано, що найбільша кількість протиправних замахів на культурні цінності фіксується у регіонах України, для яких характерна широка мережа установ культури і мистецтва. З'ясований зв'язок між способом заволодіння культурними цінностями та місцем вчинення такого правопорушення. Найбільш поширеними способами протиправного заволодіння художніми і історичними цінностями є крадіжки (із квартир і приватних домоволодінь, церков і каплиць). Прослідковуються зв'язки між способом заволодіння культурними цінностями, часом доби і порою року. З'ясовано, що для аналізованих правопорушень сприятливим є весняно-літній період, коли цьому сприяють погодні умови, що обумовлює задовільний стан доріг у сільській місцевості, а також значна міграція населення. З'ясовано, що на вибір конкретного місця вчинення кримінального правопорушення насамперед, впливають ступінь цінності предметів, які є об'єктом протиправних посягань, а також наявність та стан засобів їх охорони. Слідова інформація, що утворюється після вчинення крадіжки культурних цінностей характеризує особу правопорушника чи злочинне угруповання в цілому, вона є вкрай різноманітною і включає: сліди, що характеризують фізичні та професійні властивості (ознаки) правопорушника (сліди ніг, рук, крові, інших виділень організму, сліди впливу інструментів); сліди спільних дій правопорушників (перенесення предметів, руйнування перепон, підйому та

спуску з висоти людей), правопорушника та жертви (сліди боротьби чи опору, заподіяні тілесні ушкодження, пошкодження одягу, обстановки, окремих предметів); сліди, що характеризують психологічні, соціальні, національні та інші особливості поведінки правопорушників, які можливо встановити шляхом вивчення обстановки місця події, шляхом допиту потерпілих, свідків, вивченням документів різних установ. Зроблено висновок, що свої особливості мають сліди крадіжок культурних цінностей, що вчиняють у сільській місцевості. Такі сліди є контактного походження, вони мають механічну природу, це сліди ніг (взуття) людини, копит (підков) тварин, сліди транспортних засобів, сліди знарядь злому та інших засобів вчинення злочинів як статичного, так і динамічного характеру.

Ключові слова: розслідування крадіжок, культова споруда, викрадення ікон, крадіжка культурних цінностей, слідова картина, криміналістична характеристика, матеріальні та ідеальні сліди, обстановка крадіжки.

---

1. Вступ

Напруженою слід визнати ситуацію, що склалася у зв'язку з поширеністю посягань на культурні цінності в Україні. Збитки, що наноситься щорічно такими кримінальними правопорушеннями, не можна оцінювати лише грошима. Небезпечна не стільки матеріальна сторона наслідків протиправних посягань на культурні цінності, скільки непоправна шкода, яку завдається культурі України і суспільній моралі, що склалася в українському суспільстві на основі традиційних, і не лише духовних, але й культурних цінностей.

Розроблення проблем методики розслідування крадіжок культурних цінностей без перебільшення можна віднести до найскладніших видів криміналістичних досліджень. Результатом таких досліджень, зазвичай є криміналістичні рекомендації, які містять пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності з виявлення, розкриття і розслідування таких кримінальних правопорушень. Однак, розробити таку методику можливо лише за умови ретельного дослідження складових криміналістичної характеристики крадіжок культурних цінностей.

2. Об'єкт і предмет дослідження

Об'єктом дослідження є злочинна діяльність пов'язана із крадіжками культурних цінностей, а предметом – слідова картина як елемент криміналістичної характеристики крадіжок культурних цінностей із культових споруд.

3. Мета та задачі дослідження

Метою дослідження є з'ясування слідової картини крадіжок культурних цінностей із культових споруд як складової криміналістичної характеристики. Задачі дослідження – виокремлення ознак слідової картини крадіжок культурних цінностей із культових споруд та пошук зв'язків між такими ознаками, а також іншими елементами криміналістичної характеристики.

4. Аналіз літератури

Значний внесок у розроблення проблем слідової картини як складової криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень здійснили такі науковці-криміналісти як В. П. Бахін [1, с. 176-185], В. Г. Гончаренко [2], В. А. Журавель [3, с. 267-283], О.Н. Колесниченко [4], П. М. Кубрак [5], Б. Є. Лукьянчиков [6], М. В. Салтевський [7, с. 418-423], В. Л. Синчук [8], А. В. Старушкевич [9; 10], В. В. Тіщенко [11], В. Ю. Шепітько [12] та

інші вчені. Безпосередньо проблеми криміналістичної характеристики протиправних замахів на культурні цінності розробляли Р. В. Асейкін [13], А. В. Андрієнко [14], Є. П. Гайворонський [15], Т. В. Каткова [16], Т. Г. Каткова [16], С. М. Кірізлєєв [17], О. С. Кофанова [18], О. О. Садченко [19], Я. В. Фурман [20].

Однак, слідова картина як складова криміналістичної характеристики крадіжок культурних цінностей із культових споруд з використанням слідчої практики правоохоронних органів України ще не досліджувалася.

5. Методи досліджень

Використано методи спостереження, порівняння, абстрагування, аналіз, синтез, моделювання тощо.

6. Результати досліджень

Важливою складовою криміналістичної характеристики крадіжок культурних цінностей із культових споруд є криміналістично значущі відомості про слідову картину та її зв'язки з іншими елементами такої характеристики. Типова «слідова картина» як елемент криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень є зібраним поняттям, яке обіймає собою опис ознак такого правопорушення, на момент його вчинення. Тому основними складовими слідової картини кримінального правопорушення визначають: а) матеріальні сліди; б) ідеальні сліди-відображення. Саме інформація про ці ознаки (видимі і невидимі), прогнозовані, які утворилися в момент правопорушення, може вказувати на розташування та види схованок, на деяку іншу криміналістично значущу інформацію. У криміналістиці до ідеальних відображень відносять людину, яка в події правопорушення є запідозреним, потерпілим, свідком-очевидцем. До слідової картини інколи включають інформацію (обставини), що сприяла вчиненню правопорушення, наприклад про структуру і організацію діяльності культової споруди, про стан її охорони, про особливості документообігу в ній, про клімат в її колективі тощо. Як елемент криміналістичної характеристики кримінального правопорушення слідова картина є певною сукупністю абстрагованої інформації про типові матеріальні джерела, характерні для окремого виду кримінальних правопорушень. Така слідова картина містить типовий опис слідів та їх джерел (людей, речей) і обставин події [7, с. 420-421].

Аналізуючи обстановку крадіжки культурних цінностей із культової споруди як складову «слідової картини» криміналістичної характеристики, доцільно враховувати такі взаємопов'язані компоненти:

– просторовий стан культової споруди (віддаленість її від населених пунктів, доріг), архітектурні особливості її будови;

– систему ознак, які характеризують культову споруду, що піддалася протиправному замаху (домова церква, каплиця, собор, церква, лавра, монастир, скит, базиліка, сховище та ін.); її внутрішні просторово-конструктивні, виробничо-технічні, інфраструктурні особливості;

– місцезнаходження (локалізація) культової споруди (її приміщення) по відношенню до інших житлових та адміністративних будівель (споруд), їх стан, наявність та характер охорони (сигналізації) тощо;

– адміністративно-територіальні, державні та географічні кордони, координати території, на якій вчинено крадіжку культурних цінностей із культової споруди, де здійснювалося переховування викрадених цінностей, їх переміщення, реалізація;

– характер місцевості де перебуває культова споруда, рельєф місцевості, наявність та стан інфраструктури поблизу неї, маршрути та відстані між окремими адміністративними

пунктами, можливості комунікацій для прибуття та відходу з місця вчинення правопорушення, транспортування викрадених культурних цінностей;

– розпорядок роботи культової споруди, пересування людей, транспорту (водного, залізничного, повітряного, автомобільного), стан зв'язку та наявність камер спостереження на місці правопорушення тощо.

Серед факторів, що визначають особливості криміналістичної характеристики крадіжок культурних цінностей із культових споруд, що розташовані у сільській місцевості, доцільно аналізувати таке: розосередженість сільського розселення; значну віддаленість сільського поселення від районних та обласних центрів, місць дислокації основних сил та засобів правоохоронних органів; погіршені дорожні умови та неналежні транспортні сполучення між населеними пунктами; переважання середніх та дрібних, іноді замкнутих поселень із однорідним за складом та маломобільним населенням, що характеризується тісними родинно-сусідськими зв'язками; неупорядкованість території виробничих об'єктів та населених пунктів у селі; наявність великих ділянок відкритої території; садибний тип сільського житла; високу питому вагу дітей та літніх осіб у демографічній структурі сільського населення; відносну стабільність сільського соціального середовища, широку поінформованість, часте спілкування, численні контакти та взаємозв'язки мешканців села; слабкий технічний та фізичний захист матеріальних цінностей від злочинних замахів тощо (А. Г. Мусеїбов, 1998 р.).

Криміналістично значущі відомості про типову обстановку, у якій вчиняються крадіжки культурних цінностей, важливі для з'ясування (прогнозування) «слідової» інформації, механізму крадіжки, особи суб'єкта злочину та потерпілого.

Найбільша кількість протиправних замахів на культурні цінності, фіксується у регіонах України, для яких характерна широка мережа установ культури і мистецтва. Так, свого часу найбільш гостра ситуація складалася в Одеській області [21].

З'ясований зв'язок між способом заволодіння культурними цінностями та місцем вчинення такого правопорушення. Найбільш поширеними способами протиправного заволодіння художніми і історичними цінностями є крадіжки (із квартир і приватних домоволодінь – 54,3 %, церков і каплиць – 43,2 %, інших місць – 2,5 %). Прослідковуються зв'язки між способом заволодіння культурними цінностями, часом доби і порою року: крадіжки предметів старини із церков вчиняються зазвичай у нічний час. Для таких правопорушень сприятливим є весняно-літній період, коли цьому сприяють погодні умови, що обумовлює задовільний стан доріг у сільській місцевості, а також значна міграція населення (В. В. Яровенко, 2002 р.).

Зарубіжними дослідниками з'ясовано, що у структурі інших крадіжок, викрадення із церков та інших будівель релігійного культу становлять 7-20 % від усіх випадків (Н. В. Уханов, 1998 р.). Місцем заволодіння культурними цінностями в Україні зазвичай були: приватні квартири, замські будинки і нежитлові приміщення громадян – 67 %; культові споруди – 27,6 %; державні музеї та інші установи культури – 5,4 % [22, с. 89]. Таким чином, відсоток злочинного заволодіння культурними цінностями із культових споруд навіть дещо вищий, ніж у сусідніх державах.

У сільській місцевості крадіжки культурних цінностей із культових споруд найчастіше вчинялися у весняно-літній період, що пояснюють відносно низькою якістю сільських та селешних транспортних комунікацій у іншу пору року, що є значимим для мото і легкового автотранспорту, широко використовуваного злочинцями при вчиненні таких протиправних діянь. А щодо міської місцевості, то навпаки, тут характерний відносно рівномірний розподіл випадків злочинних замахів на культурні цінності за порою року [23, с. 49].

Щодо часу доби, то крадіжки культурних цінностей зазвичай вчиняють у нічний час (близько 88 % з'ясованих випадків), денний (близько 9 %), невстановлений час (3 %). При цьому констатується чітка залежність між місцем і часом вчинення крадіжки культурних цінностей. Так, зазвичай час вчинення такої крадіжки, визначається злочинцями з

урахуванням особливостей функціонування ймовірного місця вчинення протиправного діяння, з розрахунком уникнення можливої протидії з боку володарів цінностей, якими незаконно заволодівають (А. Р. Усієвич, 2004 р.). На схожу чітку залежність між місцем і часом крадіжок культурних цінностей вказують і інші зарубіжні дослідники: зазвичай, час крадіжки обирається злочинцем з урахуванням розпорядку передбачуваного місця протиправного діяння з таким розрахунком, щоб уникнути можливої протидії з боку власників викрадених цінностей (чи уповноважених ними осіб), з цієї причини основна маса крадіжок культурних цінностей із житла громадян здійснюється вдень (58 %), а з церков та інших установ культу, навпаки, – вночі (88,2 %) (С. А. Приданов, 1997 р.).

За дослідженнями вітчизняних науковців також простежується чітко виражена залежність між місцем і часом вчинення кримінальних правопорушень, в яких предметом замахів є культурні цінності. Із культових споруд крадіжки культурних цінностей за часом доби вчиняються: вночі – 91 % з'ясованих випадків; вдень – 5 %; у невстановлений період – 4 %. Час вчинення розкрадання визначається злочинцем з урахуванням місцеперебування власника, з метою уникнення можливої протидії з його боку. Тому основна маса злочинних замахів на культурні цінності із приміщень громадян здійснюється вдень, коли більшість з них працюють або навчаються, а от із культових споруд, навпаки – вночі, коли ці приміщення вільні від відвідувачів.

На вибір конкретного місця вчинення кримінального правопорушення насамперед, впливають ступінь цінності предметів, які є об'єктом протиправних посягань, а також наявність та стан засобів їх охорони [23, с. 49-51].

Слідова інформація, що утворюється після вчинення крадіжки культурних цінностей характеризує особу правопорушника чи злочинне угруповання в цілому, вона є дуже різноманітною і включає: сліди, що характеризують фізичні та професійні властивості (ознаки) правопорушника (сліди ніг, рук, крові, інших виділень організму, сліди впливу інструментів); сліди спільних дій правопорушників (перенесення предметів, руйнування перепон, підйому та спуску з висоти людей), правопорушника та жертви (сліди боротьби чи опору, заподіяні тілесні ушкодження, пошкодження одягу, обстановки, окремих предметів); сліди, що характеризують психологічні, соціальні, національні та інші особливості поведінки правопорушників, які можливо встановити шляхом вивчення обстановки місця події, шляхом допиту потерпілих, свідків, вивченням документів різних установ.

Свої особливості мають сліди крадіжок культурних цінностей, що вчиняють у сільській місцевості. Такі сліди є контактного походження, вони мають механічну природу, це сліди ніг (взуття) людини, копит (підков) тварин, сліди транспортних засобів, сліди знарядь злому та інших засобів вчинення злочинів як статичного, так і динамічного характеру. Вони частіше, ніж у містах, відображаються у трьох вимірах, тобто є об'ємними. Соціальні та природні особливості сільської місцевості зумовлюють поширеність певних різновидів названих слідів залежно від пори року та метеорологічних умов. Серед поверхневих слідів найбільш поширені сліди-відшарування, що виникають на предметах одягу «сільських» злодіїв, на транспортних засобах унаслідок контакту із середовищем та предметами крадіжки.

Одним із елементів механізму кримінального правопорушення є його непрямі учасники. Аналіз матеріалів кримінальних проваджень про крадіжки культурних цінностей із культових споруд показує, що до цієї категорії доцільно відносити свідків із парафіян, священнослужителів – настоятелів храму та інших членів парафіяльного причату (священиків, протодіяконів, дияконів, псаломщиків), єпархіальних архієреїв, осіб на яких покладено обов'язки господарювання та охорони культової споруди, а також які беруть участь у виконанні релігійних обрядів та у функціонуванні храму (продавців свічок, церковної літератури та предметів церковного вжитку, оформлювачів церковних потреб, членів хорів), які могли бути випадково пов'язаними чи втягнутими у злочинну діяльність. Урахування та аналіз дій та рухів непрямих учасників злочинної події дають можливість слідчому чіткіше визначати межі дій злочинця та характер залишених ним слідів.

Потерпілими від крадіжок культурних цінностей можуть бути особи які: володіють культурними цінностями як майном з метою виконання релігійних обрядів; колекціонують культурні цінності; займаються реставруванням культурних цінностей, що належать як їм, так і іншим особам; що виготовляють культурні цінності з метою продажу, експонування, обміну тощо; що володіють культурними цінностями з метою прикраси інтер'єру, збереження пам'яті про пращурів, близьких людей тощо. Високий рівень віктимності щодо аналізованих кримінальних правопорушень, як у місті, так і у сільській місцевості притаманний колекціонерам, реставраторам; особам, які мають культурні цінності, і навіть представникам культу.

Жертва злочину (потерпілий) з позиції криміналістичної характеристики важлива як джерело слідової інформації, зокрема «ідеальних» слідів, а також як носій інших різноманітних слідів, виявлення та дослідження яких дозволяє слідчому формувати важливі докази у провадженні, оцінити слідчу ситуацію, висунути та перевірити версії.

Так, криміналістично значуща слідова інформація може бути отримана шляхом вивчення:

- характеру ділових та особистих відносин потерпілого, які мали місце до події злочину, з правопорушником, знайомими, партнерами, особами які являють для жертви злочину певний професійний інтерес, близькими, родичами;
- характеру дій потерпілого в останній момент вчинення кримінального правопорушення, його відносин із правопорушником, його вчинків після завершення замаху;
- характеристики психологічних, соціальних, професійних особливостей та властивостей особи самого потерпілого.

7. Перспективи подальшого розвитку досліджень

Важливо й далі поглиблювати вивчення ознак слідової картини як складової криміналістичної характеристики крадіжок культурних цінностей із культових споруд. Вкрай цінними в перспективі будуть дослідження спрямовані на виявлення поглиблених статистично значимих зв'язків між окремими ознаками слідової картини та іншими елементами криміналістичної характеристики – ознаками осіб, що вчиняють такі крадіжки, способом вчинення кримінальних правопорушень, потерпілими від злочинів.

8. Висновки

Отже, як елемент криміналістичної характеристики кримінального правопорушення «слідова картина» є певною сукупністю абстрагованої інформації про типові матеріальні джерела, характерні для окремого виду кримінальних правопорушень. Така «слідова картина» містить типовий опис слідів та їх джерел (людей, речей) і обставин події.

Виокремлені взаємопов'язані компоненти, які характеризують обстановку крадіжки культурних цінностей із культової споруди як складову слідової картини криміналістичної характеристики. А також фактори, що визначають особливості криміналістичної характеристики крадіжок культурних цінностей із культових споруд, що розташовані у сільській місцевості. Зазначено, що криміналістично значущі відомості про типову обстановку, у якій вчиняються крадіжки культурних цінностей, важливі для з'ясування (прогнозування) «слідової» інформації, механізму крадіжки, особи суб'єкта злочину та потерпілого.

З'ясований зв'язок між способом заволодіння культурними цінностями та місцем вчинення такого заволодіння. Прослідковано зв'язки між способом заволодіння культурними цінностями, часом доби і порою року: зростання крадіжок культурних цінностей із культових споруд у сільській місцевості характерне для весняно-літньої пори року, а щодо міської місцевості, то такі кримінальні правопорушення розподіляються рівномірно протягом року.

Залежність між місцем і часом крадіжок культурних цінностей із культової споруди зумовлена особливостями функціонування такої споруди і можливою протидією з боку власників культурних цінностей, та наявністю засобів їх охорони. Констатовано, що на вибір конкретного місця вчинення кримінального правопорушення насамперед впливають ступінь цінності предметів, які є об'єктом протиправних посягань, а також наявність та стан засобів їх охорони.

З'ясовані найтипівіші місця переховування викрадених культурних цінностей: помешкання правопорушників, їх родичів чи знайомих, рідше камери зберігання багажу або спеціально обладнані тайники.

Слідова інформація, що характеризує особу правопорушника чи злочинне угруповання в цілому, дуже різноманітна і включає: сліди, що характеризують фізичні та професійні властивості правопорушника; сліди спільних дій правопорушників, правопорушника та жертви; сліди, що характеризують психологічні, соціальні, національні та інші особливості поведінки правопорушників. З'ясовані особливості слідів крадіжок культурних цінностей, що вчиняють у сільській місцевості.

Важливим елементом механізму крадіжки культурних цінностей із культової споруди є непрямі учасники злочинної події. Констатовано, що жертва такого правопорушення (потерпілий) з позиції криміналістичної характеристики важлива як джерело слідової інформації, зокрема «ідеальних» слідів, а також як носій інших різноманітних слідів, виявлення та дослідження яких дозволяє отримати важливу криміналістично значущу інформацію у кримінальному провадженні, оцінити слідчу ситуацію, висунути та перевірити версії.

Список літератури:

- 1) Бахин, В. П. (2002). Криміналістика. Проблемы и мнения (1962-2002): монографія. Київ, 268.
- 2) Гончаренко, В. И., Кушнир, Г. А., Подпальый, В. Л. (1986). Понятие криминалистической характеристики преступления. Криминалістика и судебная экспертиза: республ. междуведомств науч.-метод. сборник. Київ: Выща школа. Вып. 33, 3-8.
- 3) Журавель, В. А. (2021). Загальна теорія криміналістики: генеза та сучасний стан: монографія. Харків: Право, 448.
- 4) Колесниченко, А. Н., Коновалова, В. Е. (1985). Криминалистическая характеристика преступлений: учебное пособие. Харьков, 92.
- 5) Кубрак, П. М. (1996). Розробки криміналістичних характеристик є єдиним із напрямів удосконалення методики розслідування злочинів. Актуальні питання розслідування злочинів у сучасних умовах: тактика, методика, інформаційне забезпечення: збірник наук. праць. Київ: УАВС, 13-25.
- 6) Лук'янчиков, Б. Є., Лук'янчиков, Є. Д. (2006). Злочин та його характеристики. Право і суспільство. № 1, 23-27.
- 7) Салтєвський, М. В. (2005). Криміналістика (у сучасному викладі): підручник. Київ: Кондор, 588.
- 8) Синчук, В. Л. (2004). Криміналістична методика розслідування вбивств як інформаційно-пізнавальна модель. Вісник Академії правових наук України. Харків: Право, Вип. 2 (37), 180-186.
- 9) Старушкевич, А. В. (1997). Криміналістична характеристика злочинів: навчальний посібник. Київ: НВТ Правник - НАВСУ, 41.
- 10) Старушкевич, А. В. (1997). Криміналістична характеристика злочинів: поняття, визначення, етапи розвитку, місце в криміналістиці. Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності: збірник наукових статей. Донецьк: Донецький інститут внутрішніх справ при Донецькому державному університеті. № 2. 78-95.

- 11) Тіщенко, В. В. (2003). Поняття й функції криміналістичної характеристики злочинів. Актуальні проблеми держави і права: збірник наукових праць. Одеса: ОНЮА. Вип. 18. 850-855.
- 12) Шепітько, В. Ю. (2018). Характеристика злочинів криміналістична. Велика юридична українська енциклопедія: У 20-ти томах / ред. кол.: В. Я. Тацій та ін. Харків: Право. Т. 20: Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія, 888-889.
- 13) Асейкін, Р. В. (2012). Посягання на об'єкти культурної спадщини: кримінологічна характеристика та запобігання. Запоріжжя, 21.
- 14) Андриєнко, А. В. (2009). Криміналістична характеристика злочинних посягань на культурні цінності. Криміналістичний вісник. № 1 (11), 115-118.
- 15) Гайворонський, Є. П. (2009). Контрабанда культурних цінностей: кримінологічна характеристика, детермінація та запобігання. Харків, 19 с.
- 16) Каткова, Т. Г., Каткова, Т. В. (2011). Особливості розслідування злочинів, пов'язаних із посяганнями на культурну спадщину: практичний посібник. Харків: Право, 240.
- 17) Кірізлеєв, С. М. (2016). Криміналістична класифікація злочинних посягань на культурні цінності. Криміналістика і судова експертиза: міжвідомчий наук.-метод. збірник. Київ. Вип. 61, 175-182.
- 18) Кофанова, О. С. (2011). Теоретичні та практичні аспекти використання спеціальних знань при розслідуванні злочинних посягань на культурні цінності. Київ, 18.
- 19) Садченко, О. О. (2016). Характеристика предмета злочинних посягань на культурні цінності. Криміналістика і судова експертиза: міжвідомчий наук.-метод. збірник. Київ. Вип. 61, 153-160.
- 20) Фурман, Я. В. (2009). Основи методики розслідування контрабанди культурних цінностей. Київ, 20.
- 21) Відомості про посягання на художні, історичні та інші культурні цінності на території України за період 2000-2009 років та 11 місяців 2010 року (додаток) (22.12.2010 № 16/К-6213) (2010). Київ: Департамент інформаційних технологій МВС України, 3.
- 22) Мільчуцька, О. С. (2003). Боротьба із злочинними посяганнями на культурні цінності України. Юридичний вісник. № 2, 84-90.
- 23) Кофанова, О. С. (2011). Теоретичні та практичні аспекти використання спеціальних знань при розслідуванні злочинних посягань на культурні цінності. Київ, 229.

Trace picture as an element of the forensic characterization of the theft of cultural values from a religious building

Yuriy Gusev

Department of "Law and Economic and Financial Security" of the Private Higher Educational Institution "Academy of Recreational Technologies and Law", Lutsk, Ukraine

---

Abstract: It has been found that forensically significant information about the trace pattern and its connections with other elements of this characteristic are part of the forensic characterization of thefts of cultural values from religious buildings. A typical trace picture, as an element of the forensic characteristics of criminal offenses, is considered as a collective concept that includes a description of individual signs of the offense at the time of its commission. The main components of the trace picture of the criminal offense analyzed in the article are defined as: material traces and ideal traces-reflection. It is information about these signs (visible and invisible), predicted to have formed at the time of the offense, that may indicate the location and types of hiding places, some other forensically significant information important for the disclosure and investigation of thefts of cultural values from religious buildings. The factors that determine the peculiarities of the criminalistic characteristics of thefts of cultural values from religious buildings located in rural areas are singled out and analyzed: the dispersion of rural settlements; significant remoteness of the rural settlement from district and

regional centers, locations of the main forces and means of law enforcement agencies; deteriorated road conditions and improper transport connections between settlements, etc. It was established that the largest number of illegal attacks on cultural values is recorded in the regions of Ukraine, which are characterized by a wide network of cultural and art institutions. The connection between the method of taking possession of cultural values and the place of committing such an offense has been clarified. The most common methods of illegal acquisition of artistic and historical values are thefts (from apartments and private homes, churches and chapels). The connections between the method of taking possession of cultural values, the time of day and the season of the year are traced. It was found that the spring-summer period is favorable for the analyzed crimes, when weather conditions contribute to this, which determines the satisfactory condition of roads in rural areas, as well as significant population migration. It was found that the choice of a specific place of commission of a criminal offense is primarily influenced by the degree of value of objects that are the object of illegal encroachments, as well as the availability and condition of means of their protection. The trace information formed after the theft of cultural values characterizes the person of the offender or the criminal group as a whole, it is extremely diverse and includes: traces characterizing the physical and professional properties (signs) of the offender (traces of feet, hands, blood, other body secretions, traces of impact of tools); traces of joint actions of offenders (moving objects, destroying barriers, climbing and descending from a height of people), the offender and the victim (traces of struggle or resistance, inflicted bodily injuries, damage to clothing, the environment, individual objects); traces characterizing the psychological, social, national and other characteristics of the behavior of offenders, which can be established by studying the situation at the scene of the incident, by questioning the victims, witnesses, by studying the documents of various institutions. It was concluded that traces of thefts of cultural values committed in rural areas have their own characteristics. Such traces are of contact origin, they are mechanical in nature, they are traces of human feet (shoes), hooves (horseshoes) of animals, traces of vehicles, traces of burglary tools and other means of committing crimes of both static and dynamic nature.

Keywords: theft investigation, religious building, theft of icons, theft of cultural values, trace picture, forensic characteristics, physical and ideal traces, scene of theft.
